

УДК 378.147

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.43.2025.358788>

Баган М. П.

myroslava.bahan@knl.u.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5436-2934>

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 12.11.2025. Рекомендовано до друку 19.11.2025

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ТЕРМІНОВЖИВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті презентовано методику формування культури терміновживання у здобувачів вищої освіти. Визначено основні аспекти високого рівня культури добору й застосування термінології: розуміння функції термінів, знання дефініцій усіх термінів, якими оперує студент, практичні навички використання термінних словників та енциклопедій, уміння системно й уніфіковано застосовувати термінологію, зокрема запозичену. Запропоновано низку конкретних вправ, якими можна навчити студентів ефективно добирати термінний інструментарій дослідження. Наголошено на важливості залучення студентів до аналізу реальних проблем терміновживання, формування в них усвідомленого й відповідального ставлення до національної термінології.

Ключові слова: термін, культура терміновживання, наукове дослідження, науковий стиль, правопис термінів, освоєння термінів іншомовного походження, методи навчання.

Bahan M.

myroslava.bahan@knl.u.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5436-2934>

Kyiv National Linguistic University

FORMATION OF A CULTURE OF USING TERMS AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS

Abstract

Introduction. Educational and methodological literature for higher education institutions needs to be supplemented with applied material to hone the practical skills of young researchers to use terminology. This will allow them to improve their language and research competence and contribute to improving the general language culture of Ukrainian society. **The purpose** of the article is to present a methodology for developing students' skills in selecting and using terminology in scientific papers.

Methods. The investigation is grounded on the descriptive method, discourse analysis of scientific works of students, communicative-pragmatic analysis of possible deviations due to incorrect use of terms, modeling method and case method. **Results.** The author defines the main aspects of a high level of the culture of selecting and using terminology based on which she offers several specific exercises that can teach students to effectively select terminological research tools. **Conclusion.** Improving the culture of terminology use among higher education students is possible only based on the comprehensive application of explanatory-illustrative, research, interpretative and case-based teaching methods. The ability to select and systematize research terminology is inseparable from working with scientific sources, terminology dictionaries and encyclopedias. Only immersion in the research process, independent analysis and justification of the terminological toolkit, understanding its purpose, bringing the skills of writing and declension of borrowed terms to automatism will enable the formation of terminologically skilled and responsible scientists.

Key words: term, culture of term use, scientific research, scientific style, spelling of terms, mastering terms of foreign origin, teaching methods.

Обґрунтування проблеми. Правильно дібраний термінний інструментарій слугує засадничим чинником якості наукового дослідження. Чітке, унормоване й послідовне терміновживання забезпечує зрозумілість тексту, підвищує його переконливість і сприяє інтеграції дослідження в ширший науковий контекст. Важливу роль термінів в ефективному викладі наукових здобутків констатують усі підручники й посібники з культури української наукової мови та основ наукової діяльності (Онуфрієнко, 2009, с. 18; Семиног, 2010, с. 36–37; Чмиленко & Жук, 2014, с. 8; Колоїз, 2017, с. 20; Діденко, Шумовецька & Наконечна, 2019, с. 189; Крашеннікова, 2021, с. 45; Методологія дисертаційного дослідження, 2021, с. 36; Баган, 2022, с. 22; Рашкевич & Отрош, 2022).

Проте в наукових працях здобувачів вищої освіти, на жаль, досі спостерігаємо несистемне використання термінів, надуживання ними, сплутування паронімічних термінів, перенесення в українськомовні дослідження неосвоєної запозиченої термінології, калькування російських лексем. Для запобігання таким виявам некоректного терміновживання вважаємо актуальним проаналізувати типові помилки та розробити конкретну методику формування в молодих дослідників культури добору й застосування термінології. Це дасть змогу вдосконалити їхню мовну та дослідницьку компетентності й посприє підвищенню загальної мовної культури українського суспільства.

Формування культури терміновживання важливе не лише для підвищення рівня наукових праць і полегшення роботи молодих дослідників. Нині ця мета набуває світоглядного виміру, оскільки слугує основою виховання в них відповідального ставлення до наукової праці, розуміння історії та динаміки термінів, їхньої залежності від теоретичних парадигм і мовної політики. Для українського наукового простору це особливо актуально, адже йдеться про підтримку питомої термінології, опір безсистемному запозиченню та збереження тяглості національної традиції термінотворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функційну специфіку термінів у сучасному науковому дискурсі з'ясовано в низці ґрунтовних монографій та дисертацій (Temmerman, 2000; Томіленко, 2015; Вакуленко, 2015; Яремко, 2015; Іващенко та ін., 2018; Тур, 2018; Куньч та ін., 2019; Вакуленко, 2023). Фахівці слушно наголошують, що “термін є не просто назвою якогось спеціального об’єкта, а насамперед засобом логічного осмислення й узагальнення певної предметної галузі, що сприяє її теоретичному вивченню та практичному освоєнню” (Томіленко, 2015, с. 20). Установлено, що в сучасному науковому дискурсі терміни виконують значно більше важливих функцій, ніж просто позначення наукових об’єктів та понять. Велегранний потенціал термінів, за визначенням В. Л. Іващенко, охоплює такі напрями: “семіотичний (реалізація знакової функції терміна як мовної одиниці в кореляції з термінами-символами, термінами-напівсимволами, цифровою номенклатурою, номенклатурою сигналів тощо), системотвірний (вибудовування ланцюгів взаємопов’язаних між собою термінів і терміносистем), текстотвірний (конструювання на базі ключових терміноодиниць фахового тексту), комунікативний (досягнення за допомогою термінів як інструментів фахової комунікації затребуваного комунікативного ефекту), генеративний (породження в того самого терміна нових смислів, текстових семантизацій, а також нових терміноодиниць), когнітивний (збереження, передавання й актуалізація за допомогою терміна професійних знань), інформаційний (передавання терміном інформації про позначуваний референт)” (Іващенко, 2019, с. 129–130). Безперечно, ефективна реалізація всього функційного потенціалу термінної лексики можлива лише на основі її правильного добору й коректного застосування в конкретному науковому дослідженні.

Підручники й посібники з культури української наукової мови та основ наукової діяльності подають слушні, але досить загальні рекомендації щодо використання термінів: наводити їх визначення (Чмиленко & Жук 2014, с. 8), не перевантажувати ними текст / виступ (Колоїз, 2017, с. 21; Діденко, Шумовецька & Наконечна, 2019, с. 189; Крашеннікова, 2021, с. 17), користуватися термінними словниками, пересвідчуватися в правильному розумінні термінів і терміносполук (Онуфрієнко, 2009, с. 22). На нашу думку, навчально-методична література для закладів вищої освіти потребує доповнення прикладним матеріалом для шліфування практичних навичок молодих дослідників оптимально добирати терміни.

Мета статті – презентувати методику формування в здобувачів вищої освіти навичок добору й використання термінів у наукових працях.

Дослідження виконано на основі використання таких **методів**: описового, дискурс-аналізу наукових праць студентів, комунікативно-прагматичного аналізу можливих девіацій унаслідок неправильного вживання термінів, методу моделювання та кейс-методу. Методику формування культури терміновживання розроблено й апробовано в Київському національному лінгвістичному університеті під час викладання курсів “Основи термінознавства”, “Основи науково-педагогічних досліджень” на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Запропоновану методику з відповідним поглибленням можна застосовувати для вдосконалення дослідницьких компетентностей здобувачів вищої освіти інших рівнів.

Основні результати дослідження. Принциповою передумовою ефективного добору й правильного уживання термінів є розуміння важливих диференційних ознак цієї категорії лексики. До них здебільшого уналежують 1) точність; 2) дефінітивність; 3) системність; 4) номінативність; 5) стилістичну нейтральність; 6) мотивованість (Стасюк, 2015, с. 115). Саме ці ознаки роблять термін зручним інструментом наукових студій. Проте до здобувачів вищої освіти важливо донести, що терміни набувають своїх суттєвих функційних ознак лише на основі коректного, точного, системного використання їх у наукових працях і що від кожного конкретного дослідника залежить, чи буде ефективною його термінологія.

Досягнення точності терміновживання можливе лише на основі знання термінології або доведеної до автоматизму навички знаходити й перевіряти значення термінів у спеціальних галузевих словниках. Важливо пересвідчитися, чи здобувачі вищої освіти правильно розуміють терміни. Для цього стануть у пригоді тренувальні вправи на розмежування семантично близьких термінів. Наприклад, здобувачам освіти зі спеціальності А4 Середня освіта можна запропонувати вправу 1. Студентам інших спеціальностей варто також дібрати семантично близькі й структурно подібні терміни, щоб вони порівняли їхній семантичний обсяг.

Вправа 1. Поясніть відмінності між значеннями термінів у наведених парах. Наведіть приклади контекстів їх уживання. Чи перетинаються деякі позначувані поняття? У разі потреби скористайтеся словником педагогічних термінів.

Освітній процес і навчальний процес; мотив і мотивація; компетентність і компетенція; освітнє середовище і заклад освіти; учень і здобувач освіти; метод навчання і технологія навчання; посібник і підручник; неформальна освіта й інформальна освіта; індивідуальна освітня траєкторія й індивідуальний план навчання; виховання всебічне і виховання гармонійне; емпатія і приязнь; здібності і задатки; студентський колектив, студентська група й студентський клуб; самоосвіта і самореалізація; студентське самоврядування і студентська активність; педагогічний етикет і педагогічний такт.

Одна з найперших засад роботи з науковою термінологією – знати термінні словники галузі й уміти ними користуватися. Крім стандартного завдання вписати значення ключових термінів дослідження, здобувачів вищої освіти варто спонукати до аналізу дефініцій: які принципові особливості позначуваного поняття вона відображає, якого гіпероніма (загального поняття) стосується термін? Корисно змусити їх відповісти на запитання, навіщо їм у дослідженні той чи той термін, чи є він загальноновизнаним, узвичаєним, актуальним.

Для наукових досліджень цінність мають галузеві енциклопедії, у яких ґрунтовно викладено зміст позначуваного терміном об'єкта чи поняття. Наприклад, для лінгвістичних наукових студій стануть у пригоді енциклопедії (Українська мова, 2007; Селіванова, 2006). Їхні статті дадуть значно більше корисної інформації, ніж термінний словник. Крім того, їх можна використовувати як матеріал для тренування навички системного використання термінології. Саме системність термінології забезпечує цілісне й послідовне вивчення проблеми. Здобувачам вищої освіти можна дати завдання вписати зі статті енциклопедії всі терміни й розташувати їх за гіперо-гіпонімійним принципом від найбільш загального поняття до конкретних видових (див. Схему 1) або за логікою впливу: що впливає на той чи той об'єкт, які ознаки спричиняє, які створює ефекти, навіщо вони потрібні та ін. (див. Схему 2).

Схема 1

Гіпонімійна парадигма на основі типології простого дієслівного присудка

Головний член речення	→ присудок	→ простий дієслівний присудок	→ простий дієслівний присудок, виражений особовою формою дієслова
			→ простий дієслівний присудок, виражений інфінітивом
			→ простий дієслівний присудок, виражений фразеологізмом
			→ простий дієслівний присудок, виражений вигуком

Схема 2

Логічні зв'язки терміна *простий дієслівний присудок* з іншими термінами

Студент звикає працювати з термінами не ізольовано, а як з елементами системи. Побудова гіпонімійних парадигм, як і просто схематизація відношень між аналізованими явищами, ознаками, ефектами, сприяє усвідомленню структурно-семантичних зв'язків між термінами, причиново-наслідкових зв'язків між позначуваними поняттями, допомагає сприймати й аналізувати досліджувану проблему комплексно.

Сучасні наукові дослідження розвиваються в глобальному інформаційному просторі, тому особливої ваги набувають багатомовні термінні словники (наприклад, Багатомовний тлумачний словник-довідник мовознавчої термінології, 2020). По-перше, такі словники забезпечують точність терміновживання. Той самий науковий термін у різних мовах може мати неочевидні відповідники або відмінні семантичні обсяги. Багатомовні словники допомагають уникнути буквальних, хибних перекладів і кальок. По-друге, вони розширюють пошукові можливості молодих дослідників, дають змогу орієнтуватися в міжнародних терміносистемах, коректно представляти власні напрацювання іноземною мовою та адекватно інтерпретувати іншомовні публікації. Тож для здобувачів освіти другого й третього рівня буде цілком посильним дібрати ключову термінологію власного дослідження українською й англійською або якоюсь іншою мовою. Доречно порівняти й мотиваційну основу термінів у різних мовах, й обсяги позначуваного. Це не лише вдосконалює навички терміновживання, а й сприяє кращому розумінню досліджуваних явищ. Наприклад, студентам-філологам або майбутнім учителям мови можна запропонувати вправу 2.

Вправа 2. *За допомогою Словника іншомовних слів з'ясуйте мотиваційну ознаку термінів іншомовного походження. Порівняйте мотивацію питомих і запозичених термінів. Поміркуйте, коли доречніший питомий, а коли – запозичений термін.*

Засновок (частина періоду) – протазис, висновок (частина періоду) – апозис, вигук – інтер'єктив, іменник – субстантив, означальні відношення – атрибутивні відношення, словотвір – дериватологія, закінчення – флексія, неозначена форма дієслова – інфінітив, назва – номінація, виразник – експлікант, екзистенційне речення – буттєве речення.

Молоді дослідники нерідко стикаються з проблемою паронімії термінів чи їхніх компонентів. Це поширене явище зумовлене онтологією близькістю позначуваних термінами понять: і *відміна*, і *відмінок* пов'язані з відмінюванням слова, *мотив* і *мотивація* – з відчуттям потреби в чомусь, *синонімія* і *синоніміка* – із синонімами тощо. Основними критеріями семантичного розрізнення формально подібних термінів і термінокомпонентів вважають “врахування їхньої різної словотвірної структури та синонімії зв'язків із різними питомими одиницями” (Баган, 2017, с. 9). Зокрема, доречність уживання прикметників *лінгвальний* і *лінгвістичний* у конкретному контексті визначаємо на основі з'ясування, що *лінгвальний* – це *мовний* (той, що походить від іншомовного слова *лінгва* (*мова*)), а *лінгвістичний* – це *мовознавчий* (*лінгвістичний* ← *лінгвістика* (*мовознавство*)). Відповідно *лінгвальним* може бути явище, знак, звук, а *лінгвістичним* (*-ою*) – журнал, семінар, проблема. У разі наявності термінів-паронімів у межах теми конкретного дослідження корисно запропонувати студентів поміркувати над походженням таких термінів і тими відтінками, яких вони набули внаслідок різних моделей словотворення. Закріпити знання формально подібних загальнонаукових термінів здобувачі освіти зможуть, виконавши вправу 3.

Вправа 3. *За словниками з'ясуйте значення наведених термінів – паронімів. Складіть із ними прості речення в контексті власного наукового дослідження.*

Запитання – питання, професійний – професіональний, уява – уявлення, книжка – книга, презентувати – репрезентувати, новація – інновація, динаміка – динамічність, вислів – висловлювання, актуальність – актуалізація, новизна – новаторство.

Формальні відмінності в написанні того самого терміна в наукових працях можуть бути зумовлені його неоднаковим освоєнням у різні часи. Хтось оперує словом *фемінітив*, а хтось – *фемінатив*. Хтось пише *генітив*, а хтось – *тенітив*. Важливо сформуванню у студентів навичку переконливо обґрунтовувати обраний термін і спосіб його написання. Достатніми підставами може бути узвичаєність, більша поширеність певної форми, відповідність українській правописній традиції, прозоріша мотивація терміна, відображення в назві якоїсь принципової особливості позначуваного явища чи об'єкта.

Культура терміновживання передбачає уніфіковане використання термінів відповідно до норм чинної редакції українського правопису (Український правопис, 2019). Серед термінів нині дуже багато запозичень, нерідко ще не кодифікованих у словниках, тому в сучасному українському комунікативному просторі спостерігаємо їх строкате, не завжди правильне передавання. Важливо донести до студентів принцип вдумливого використання запозичень: 1) вони доречні в разі відсутності питомого терміна; 2) усі запозичення потрібно вживати відповідно до норм української літературної мови, а не мови-джерела. Терміни, як і загальноживані запозичення, підлягають фонетичному, графічному й граматичному освоєнню, способи якого давно відомі й важливі для збереження граматичної та звукової специфіки нашої мови від розхитування її чужомовними впливами (Скорейко-Свірська, 2008; Городенська, 2009). Отже, здобувачів вищої освіти треба привчити писати запозичені терміни літерами українського алфавіту й відмінювати їх відповідно до норм української словозміни. Особливої уваги потребує правопис складних слів, яких багато в новітній термінології. Відшліфувати ці навички можна через виконання вправ 4, 5, 6. Ширше коло вправ подано в посібнику (Баган, 2025).

Вправа 4. *Напишіть наведені педагогічні терміни за нормами чинного правопису. Обґрунтуйте написання.*

Онлайн/навчання, т..ютор, урок/диспут, відео/урок, етно/педагогіка, професійно/зорієнтовані дисципліни, е/підручник, експрес/контроль, освітній веб/сайт, міні/групи, д.дж..тал/технології, кол../центр, гра/трен..нг, (І/і)нтернет/олімпіада, план/конспект, майстер/клас, дизайн/мислення, STEM/освіта, загально/освітній заклад, само/оцінювання, освітньо/виховні заходи, інтернет/ресурси, ІТ/технології, медіа/середовище, оф/лайн/підготовка, про..кт, ток/шоу, ін..оваційне навчання, (З/зум)/конференція, анти/булінг, брейн/ринг, кейс/метод, стор../тел..нг.

Вправа 5. *Доберіть українські відповідники до іншомовних термінів освітньої сфери. Поміркуйте над доцільністю запозичень.*

Булінг, диджиталтехнології, soft skills, шорт ліст літератури на літо, коуч, дедлайн, офлайн-навчання, storytelling, батл, майндфулнес курс, аджент івенту, пролонгований чекінг, education-парадигма, формат “open space”, освітній апгрейд, драфт програми воркшопу.

Вправа 6. Знайдіть у наведених реченнях неналежно оформлені запозичені терміни. Поясніть, які способи освоєння запозиченої лексики потрібно застосувати. виправте помилки в реченнях.

1. Сторітеллінг – це творча розповідь, на відміну від фактичної розповіді (переказу). 2. Total black look – це авторська візуалізація характеру персонажа. 3. Об'єднуємо інтереси бізнесу, держави та міжнародних партнерів задля розвитку ІТ-індустрії в Україні. 4. Вивчення мов із Netflix має такі бенефіти: подвійні субтитри, підтримка YouTube, інтелектуальні карти зі штучним інтелектом і розмовний Chatbot. 5. Фрілансером називають фахівця, який надає digital-послуги. 6. Навчаючись на платформі Освітній Хаб, ти гарантовано отримуєш сертифікат, що підтверджує твої знання та навички за кожним пройденим курсом. 6. Детальний гайд з публікації наукових статей у базі Scopus. 7. Представляємо досвід та результати впровадження технології Living Soil Power від “ВК Технополь”. 8. Гортензія вололиста “Living Cotton Cream” (Лівінг Коттон Крім) – це сучасний, високодекоративний сорт, виведений спеціально для тих, хто цінує компактність, тривале цвітіння та easy growing. 9. У своєму жанровому різноманітті young adult література не обмежена: це реалістична і романтична проза, пригоди й детективи, психологічні трилери й історичні романи, як “Саксонські хроніки”, фантастика, зокрема кіберпанк, як “Хроніки Місяця” і фентезі, як “Скандер”, зокрема урбан-фентезі. 10. Ваш заклад не пройшов “онбордінг” 11. У сусідній Польщі англізми заборонені на рівні законодавства! І там нема Кіндергарденів і Кіндер Фемелі скулів... 12. David Game College – незалежний коледж, що проводить навчання студентів на рівні A-level.

Ефективним методом формування культури терміновживання вважаємо самостійний аналіз здобувачами вищої освіти реальних прикладів некоректного терміновживання, або так званий кейс-метод. Така форма роботи переводить їх навчання з пасивного засвоєння знань у режим критичного й більш глобального мислення. Вони тренуються визначати причини та передбачати наслідки невдалого добору термінів або їх некоректного застосування. Це також цінна практика обстоювання власної думки, пошуку рішень за умов невизначеності. Студенти сприймають аналіз реальних ситуацій захопливіше, ніж відтворення готових схем. Зокрема, їм варто запропонувати обговорити такі історії терміновживання, пояснити помилки учасників та обґрунтувати способи запобігти подібним ситуаціям:

Ситуація 1. Студент намагався вразити екзаменаційну комісію своєю обізнаністю, тому наповнив роботу десятками рідкісних термінів, значення яких не зміг пояснити під час захисту, і тому отримав нижчу оцінку, ніж сподівався.

Ситуація 2. Двоє студентів писали наукові роботи про різні типи фразеологізмів. Оскільки основні терміни в їхніх роботах були однаковими: фразеологізм, ідіоматичність, конотація, образність, фразеологічна варіантність, вони сформували теоретичну частину роботи ідентично, що згодом виявила автоматична система перевірки на збіг з іншими науковими працями.

Ситуація 3. У теоретичному розділі дисертації аспірант розмежував акційні й стативні дієслова услід за іншими науковцями, а в практичному розділі оперував уже питомими термінами – дієслова дії і дієслова стану. Рецензент висловив зауваження про неуніфікованість термінології в роботі й заплутаність викладу.

Ситуація 4. Аспірант досліджував функції часток у сучасній українській літературній мові, проте в роботі навів приклади колоритних часток із діалектів та сленгового мовлення, бо вони йому дуже сподобалися. Рецензент зауважив невідповідність окремих підрозділів темі й об'єктові наукової роботи.

Ситуація 5. Студент прочитав статтю іноземного автора про слова, утворені способом телескопії, переклав термінологію автора автоматичною гугл-програмою і використав у своїй роботі такі терміни, як *портманто*, *телескопи*. Рецензент зауважив їхню необґрунтованість.

Ситуація 6. Оскільки компонент речення, що позначає носія досвіду, різні дослідники називали неоднаково: хтось використовував термін *експірієнцер*, хтось – *експірієнцер*, ще інші – *експіренсив*, *експірієнс*, студент у своїй роботі вживав усі ці терміни паралельно й хаотично. Рецензент зауважив неуніфікованість і нечіткість термінології.

Ситуація 7. Студент знайшов термін *Junggrammatiker* в німецькомовній статті, але не знав, як передати його українською мовою, тому у своїй роботі написав латиницею і з великої літери *Junggrammatiker*. На захисті роботи він не зміг переконливо обґрунтувати використання саме німецького терміна.

Ситуація 8. Студент лінувався писати повністю довгі синтаксичні терміни, тому всі види складних багатокомпонентних речень позначав самостійно створеними абрєвіатурами, які вжив навіть у назвах розділів. Завершивши роботу, він завагався, чи мав право утворювати та використовувати власні абрєвіатури.

Ситуація 9. Студент не міг визначити 10 ключових слів своєї роботи, тому переписав їх із чужої тематично близької статті. На захисті комісія поставила запитання щодо ключових слів, яких не було в самій роботі.

Ситуація 10. Студент писав усі терміни в лапках, тому що їх уживали так інші дослідники. Отримав за це зауваження рецензента й комісії.

Ситуація 11. Студент написав 2 розділи кваліфікаційної роботи, і лише після викладу результатів дослідження дав визначення базових термінів з покликаннями на інші джерела.

Ситуація 12. Студент помітив, що вітчизняні та закордонні дослідники по-різному витлумачують термін *лінгвогігієна* й завершив розділ і загалом роботу висновком, що досі немає загальноновизнаної дефініції цього терміна. На захисті не зміг відповісти на запитання, якого трактування цього терміна він дотримувався у своєму дослідженні.

Обговорення поданих і подібних ситуацій має привчити здобувачів вищої освіти до відповідального вибору термінології, переконливого обґрунтування й послідовного використання її на різних етапах дослідження.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, формування культури терміновживання у здобувачів вищої освіти спрямоване на вдосконалення їхньої мовної та дослідницької компетентностей, підвищення рівня наукової взаємодії в суспільстві загалом. Високий рівень культури терміновживання забезпечить умотивоване й обґрунтоване використання термінів відповідно до їхньої дефініції та чинних норм української ортографії. Термінний інструментарій повинен становити логічно організовану мікросистему, необхідну для чіткого й поступального досягнення мети наукового дослідження.

Удосконалення культури терміновживання у здобувачів вищої освіти можливе лише на основі комплексного застосування пояснювально-ілюстративного, дослідницького, інтерпретативного та кейс-методу навчання. Уміння добирати й систематизувати термінологію дослідження невіддільне від роботи з науковими джерелами, термінними словниками та енциклопедіями. Лише занурення в дослідницький процес, самостійний аналіз й обґрунтування термінного інструментарію, розуміння його призначення, доведення до автоматизму навичок писання та відмінювання запозичених термінів уможливлють формування термінно

вправних і відповідальних науковців. Змістовий модуль із культури терміновживання має бути обов'язковим складником курсів з основ чи методів наукової діяльності на всіх рівнях вищої освіти.

Виконане дослідження відкриває перспективи для з'ясування специфіки терміновживання в середовищі неофіційного наукового спілкування – у наукових блогах, месенджерах, віртуальних спільнотах.

Конфлікт інтересів

Авторка не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Штучний інтелект у дослідженні не застосовано.

ЛІТЕРАТУРА

- Баган, М. П. (2022). *Культура української наукової мови*: [посібник для самостійної роботи студентів]. Видавничий центр КНЛУ.
- Баган, М. П. (2025). *Основи термінознавства*: [навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів]. Видання 3-тє, змінене й доповнене. Видавничий центр КНЛУ.
- Баган, М. П. (2017). Паронімія в сучасній українській лінгвістичній термінології: причини й тенденції розвитку. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Серія “Філологічні науки”*. *Мовознавство*, 1(8), 5–10.
- Багатомовний тлумачний словник-довідник мовознавчої термінології* (2020). (українська, російська, англійська, французька, італійська, іспанська мови) (В. Я. Жалай, Заг. ред.). Логос.
- Городенська, К. Г. (2009). Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови. *Українська термінологія і сучасність*, 8, 3–9.
- Діденко, О. В., Шумовецька, С. П., & Наконечна, А. О. (2019). *Основи наукової комунікації*: навчально-методичний посібник. Видавництво НАДПСУ.
- Іващенко В. та ін. (2018). *Слов'янське термінознавство кінця ХХ – початку ХХІ століть*. Жнець.
- Іващенко, В. (2019). Поняття термінопростору: проблема визначення й типологічної диференціації (на матеріалі термінознавчої термінології). *У вимірах слова*. Посвіт, 129–141.
- Колоїз, Ж. В. (2017). *Науковий стиль української мови*: [практикум]. КДПУ.
- Куньч, З. Й. та ін. (2019). *Український науковий термін: діахронний контекст*: монографія. Галицька видавнича спілка.
- Методологія дисертаційного дослідження (2021). *Мовні особливості наукового стилю*: Практикум: навчальний посібник (І. М. Голопич, О. Б. Оверчук, В. А. Перцева, Уклад.). ХНУВС.
- Онуфрієнко, Г. С. (2009). *Науковий стиль української мови*: навч. посіб. Центр учбової літератури.
- Рашкевич, Н. В. & Отрош, Ю. А. (2022). *Методологія та організація наукових досліджень*: навчальний посібник. Харків.
- Селіванова, О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля.
- Семенов, О. М. (2010). *Культура наукової української мови*: навч. посіб. Академія.

- Скорейко-Свірська, І. (2008). Загальні тенденції фонетико-графічної асиміляції науково-технічних термінів англомовного походження. https://vlp.com.ua/files/17_37.pdf
- Стацюк, Р. В. (2016). Основні підходи до визначення поняття “термін” у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*, 5(2), 112–116.
- Томіленко, Л. М. (2015). *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови*. Фоліант.
- Тур, О. М. (2018). *Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації*. ПП Щербатих.
- Українська мова* (2007). Енциклопедія. Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана.
- Український правопис* (2019). НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Наукова думка.
- Чмиленко, Ф. О., & Жук, Л. П. (2014). *Посібник до вивчення дисципліни “Методологія та організація наукових досліджень”*. РВВ ДНУ.
- Яремко, Я. П. (2015). *Сучасна політична термінологія: на перетині когніції та комунікації*. Посвіт.
- Temmerman, R. (2000). *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach*. John Benjamins.

REFERENCES

- Bahan, M. P. (2022). *Kultura ukraïnskoi naukovoï movy*: [posibnyk dlia samostiinoï roboty studentiv]. Vydavnychiy tsentr KNLU.
- Bahan, M. P. (2025). *Osnovy terminoznavstva*: [navch.-metod. posibnyk dlia praktychnykh zaniat ta samostiinoï roboty studentiv]. Vydannia 3-tie, zminene y dopovnene. Vydavnychiy tsentr KNLU.
- Bahan, M. P. (2017). Paronimiia v suchasniï ukraïnskiiï lnhvistychniiï terminolohii: prychny y tendentsii rozvytku. *Naukovyi visnyk Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka Seriiia “Filolohichni nauky” Movoznavstvo*, 1(8), 5-10.
- Bahatomovnyiï tлумachnyiï slovnyk-dovidnyk movoznavchoï terminolohii* (2020). (ukraïnska, rosiiska, anhliiska, frantsuzka, italiiska, ispanska movy) (V. Ia. Zhalaiia, Zah. Red.). Lohos.
- Horodenska, K. H. (2009). Novi zapozychennia i novotvory na tli fonetychnoi ta slovotvirnoi pidsystem ukraïnskoi literaturnoi movy. *Ukraiïnska terminolohiia i suchasnist*, 8, 3–9.
- Didenko, O. V., Shumovetska, S. P., & Nakonechna, A. O. (2019). *Osnovy naukovoï komunikatsii* : navchalno-metodychnyi posibnyk. Vydavnytstvo NADPSU.
- Ivashchenko V. ta in. (2018). *Slovianske terminoznavstvo kintsia XX – pochatku XXI stolit. Zhnets*.
- Ivashchenko, V. (2019). Poniattia terminoprostoru: problema vyznachennia y typolohichnoi dyferentsiatsii (na materialy terminoznavchoï terminolohii). *U vymirakh slova*. Posvit, 129–141.
- Koloiz, Zh. V. (2017). *Naukovyi styl ukraïnskoi movy*: [praktykum]. KDPU.
- Kunch, Z. Y. ta in. (2019). *Ukraiïnskyi naukovyi termin: diakhronnyi kontekst: monohrafiia*. Halytska vydavnycha spilka.
- Metodolohiia dysertatsiinoï doslidzhennia* (2021). Movni osoblyvosti naukovoïho styliu: Praktykum: navchalnyi posibnyk. (I. M. Holopych, O. B. Overchuk, V. A. Pertseva, Uklad.). KhNUVS.

- Onufriienko, H. S. (2009). *Naukovyi styl ukrainskoi movy: navch. posib. Tsentr uchbovoi literatury*.
- Rashkevych, N. V. & Otrosh, Yu. A. (2022). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen: navchalnyi posibnyk*. Kharkiv.
- Selivanova, O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia*. Dovkillia.
- Semenoh, O. M. (2010). *Kultura naukovoï ukrainskoi movy: navch. posib. Akademiia*.
- Skoreiko-Svirskia, I. (2008). Zahalni tendentsii fonetyko-hrafichnoi asymiliatsii naukovotekhnichnykh terminiv anhlomovnoho pokhodzhennia.
https://vlp.com.ua/files/17_37.pdf
- Statsiuk, R. V. (2016). Osnovni pidkhody do vyznachennia poniattia “termin” u suchasni linhvistychnii nautsi. *Naukovyi visnyk Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Ser.: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*, 5(2), 112–116.
- Tomilenko, L. M. (2015). *Terminolohichna leksyka v suchasni tлумachnii leksykohrafiï ukrainskoi literaturnoi movy*. Foliant.
- Tur, O. M. (2018). *Dokumentoznavcha terminolohiia: problemy unifikatsii ta standartyzatsii*. PP Shcherbatykh.
- Ukrainska mova* (2007). Entsyklopediia. Vyd-vo “Ukr. entsykl.” im. M.P. Bazhana.
- Ukrainskyi pravopys* (2019). NAN Ukrainy; Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni; Instytut ukrainskoi movy. Naukova dumka.
- Chmylenko, F. O., Zhuk, L. P. (2014). Posibnyk do vyvchennia dystsypliny “Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen”. RVV DNU.
- Iaremko, Ya. P. (2015). *Suchasna politychna terminolohiia: na peretyni kohnitsii ta komunikatsii*. Posvit.
- Temmerman, R. (2000). *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach*. John Benjamins.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)